

15.6 Vlekjes bij kinderen: 'kinderziekten'

De meeste van deze ziekten komen voornamelijk (maar dus niet uitsluitend) bij kinderen voor. De bekendste ziekteverschijnselen zijn koorts en exantheem ('vlekjes'). In de praktijk wordt zelden onderzoek gedaan naar de exacte verwekker omdat dat niet mogelijk is en geen nut heeft. Het is wel belangrijk dat zwangere vrouwen niet met de patiënten in contact komen. Sommige infecties kunnen schadelijk zijn voor de vrucht.

15.6.1 Waterpokken

Deze vlekjesziekte komt het meest voor. Het kind is hongerig, heeft een slechte eetlust en lichte temperatuurverhoging. Na één tot twee dagen verschijnen rode vlekjes op de romp en de hals, gevolgd door hoofd, armen en benen. Na enkele uren verschijnen de eerste vlekjes bultjes en blaasjes. Uiteindelijk gaan zij over in korstjes. Als men bij een patiënt tegelijkertijd vlekjes, blaasjes, bultjes en korstjes ziet, kan men er zeker van zijn dat het om waterpokken gaat. Ook de aanwezigheid van kleine blaasjes tussen de haren geeft zekerheid. Voor het kind is vooral de jeuk vervelend. De ziekte is erg besmettelijk.

15.6.2 De zesde ziekte (exanthema subitum)

De oorzaak van de zesde ziekte is een virus. Toch is besmettelijkheid door onderling contact van kinderen met de zesde ziekte niet aangetoond. De zesde ziekte komt bijna alleen voor bij baby's en kinderen van één jaar oud. Een enkele keer is het kind twee tot vier jaar. De ziekte kent een heel typisch verloop. Het begint met koorts. Het kind maakt dan niet of nauwelijks een zieke indruk. Als de koorts is gedaald, verschijnen opeens kleine roze vlekjes. Zij zijn het eerst te zien in de nek en daarna op romp, armen en benen. De vlekjes zijn vaag en wisselen in de mate van roodheid. De vlekjes verdwijnen vervolgens en er is niets meer aan de hand. De vlekjes maken veel ouders nogal aan het schrikken. Een bekend misverstand treedt op als het kind voor de koorts een antibioticum of paracetamol heeft gekregen (wat in het algemeen geen goed idee is). Als de vlekjes dan komen, wordt ten onrechte gedacht dat het kind allergisch is voor het antibioticum of dat de vlekjes een bijwerking zijn van de paracetamol. Dit is echter zeldzaam.

15.6.3 Roodvonk (scarlatina)

Dit is de enige infectie met exantheem die door bacteriën wordt veroorzaakt. Dit zijn streptokokken. Roodvonk komt niet zo veel voor. Na een incubatietijd van twee tot vijf dagen krijgt de patiënt keelpijn en koorts. Het kan gepaard gaan met braken. De keel en de keelamandelen zijn ontstoken. De klieren van de onderkaak kunnen pijnlijk zijn. De tong is vuurrood. In de huid zijn vele fijne rode puntjes zichtbaar. Ook de wangen en het gezicht zijn rood. Typerend is de bleekheid rondom de mond. Na enkele dagen tot een week zijn deze ziekteverschijnselen voorbij. Bij hevige roodvonk kan de huid na afloop vervellen. Op de huid is dan een fijne schilfering te zien. Roodvonk is niet altijd onschuldig. Als de diagnose is gesteld, wordt daarom eventueel een antibioticum voorgeschreven. Er kunnen complicaties voorkomen zoals abcesvorming, bijholteontsteking, oorontsteking, en uitbreiding van de infectie in de schedel. Na enkele weken kunnen antistoffen tegen de streptokokken bovendien tijdelijk een ontsteking veroorzaken en pijn geven in de gewrichten. Dit heet 'acuut reuma'. Dit komt zelden voor maar het is wel belangrijk om het te herkennen. Bij acuut reuma kunnen antistoffen ook problemen in de nieren en aan de hartkleppen veroorzaken. Een patiënt die hiermee bekend is, moet bij iedere keelpijn direct een antibioticum krijgen. Als de keelontsteking namelijk wordt veroorzaakt door streptokokken, dan zal verdere schade aan de hartkleppen het gevolg zijn.

15.6.4 De vijfde ziekte (erythema infectiosum)

De oorzaak van de vijfde ziekte is een virus. Er is geen koorts of ziektegevoel. Opvallend zijn grote, licht verheven rode vlekken die met elkaar samenvloeien. Heel typerend zijn de rode wangen. Het duurt maximaal een week. Besmetting met dit virus kan tijdens de zwangerschap leiden tot een miskraam. In de praktijk worden de zesde en de vijfde ziekte vaak door elkaar gehaald. Dat is niet nodig want het ziekteverloop van de zesde ziekte is geheel anders dan dat van de vijfde ziekte. Bovendien komt de zesde ziekte alleen voor bij heel jonge kinderen. De namen 'vijfde ziekte' en 'zesde ziekte' komen uit de tijd dat alle, toen veelvoorkomende vlekjesziekten, op een rijtje werden gezet en nummers kregen. De 'eerste ziekte' tot en met de 'vierde ziekte' zijn tegenwoordig zeldzaam en worden niet meer zo genoemd.

15.6.7 Rodehond (rubella)

Deze virusziekte is berucht maar komt door de inenting nauwelijks meer voor. Het kind is niet ziek en heeft kleine lichtrode vlekjes in gezicht en hals, later over de romp, armen en benen. De lymfeklieren in de nek kunnen vergroot zijn. Dat is heel typerend, maar het komt weinig voor. Rubella geeft een zeer hoge kans op aangeboren hart-, hersen-, oog- en oorafwijkingen van de vrucht als een zwangere vrouw ermee wordt besmet. Het is voor vrouwen mogelijk te laten onderzoeken of zij antistoffen hebben. Mocht dat niet zo zijn, dan is inenting sterk aan te bevelen, ondanks het feit dat rodehond zo zeldzaam is geworden.

15.6.8 Mazelen

Ook deze ziekte is zeldzaam geworden door de inenting. Het kind kan er tamelijk ziek van zijn. Mazelen begint als verkoudheid en gaat gepaard met oogontsteking. Dat laatste is heel typisch. De ogen zijn rood en de patiënt kan het licht niet goed verdragen. In de loop van de dagen komt de koorts op. Aan de binnenkant van de wangen zijn dan witte stippen te zien. Vervolgens komen de vlekjes: kleine, felle, rode vlekjes die met elkaar samenvloeien en waartussen normale huid te zien is. Er kunnen complicaties ontstaan waaronder oorontsteking, longontsteking en hersenontsteking. Een enkele keer leidt mazelen zelfs tot de dood. In ontwikkelingslanden is mazelen een belangrijke doodsoorzaak. De afweer van de kinderen is daar door de ondervoeding erg laag.